

กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญาทัศน์เพื่อปลูกฝังธรรมจริยาในการประกอบอาชีพ

อจลรา ผ่องพิทยา¹

สมสุภา ผู้พัฒน์²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญาทัศน์เพื่อปลูกฝังธรรมจริยาในการประกอบอาชีพ และเปรียบเทียบธรรมจริยาในการประกอบอาชีพระหว่างกลุ่มผู้เรียนโดยกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญาทัศน์ กับกลุ่มผู้เรียนตามปกติ ใช้การวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญาทัศน์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

1) หาแหล่งความรู้ คือ อาจารย์ผู้สอน และแหล่งความรู้อื่น ได้แก่ สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ เอกสาร ตำรา วีดิทัศน์ รายการโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต 2) รวบรวมข้อมูล ความรู้ โดย เอาใจใส่ศึกษาหาความรู้ ประสพการณ์ จาก แหล่งความรู้ และอภิปราย ซักถาม รับฟังความคิดเห็นระหว่างกัน 3) คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เชื่อมโยงความรู้ นำเสนอความรู้ และสรุปเป็นความคิดรวบยอด และ 4) ปฏิบัติการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ตามหลักวิชาในการ แก้ปัญหา พัฒนางาน และในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการปลูกฝังธรรมจริยาในการประกอบอาชีพด้านความ ซื่อสัตย์ต่องานการเรียนและงานธุรกิจ นำไปดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาสาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ สุ่มกลุ่มตัวอย่างตามหมู่เรียนของนักศึกษา เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน โดยกลุ่ม ทดลองใช้กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญาทัศน์ และกลุ่มควบคุมใช้กระบวนการเรียนรู้แบบปกติ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดธรรมจริยาในการประกอบอาชีพ โดยวัดก่อนการทดลอง 1 ครั้ง และหลังการทดลอง 1 ครั้ง (Pretest-Posttest Control Group Design) นำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติพื้นฐาน และทดสอบค่าความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญา ทัศน์ มีผลทำให้ผู้เรียนมีธรรมจริยาในการประกอบอาชีพสูงกว่า กระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียนตามปกติ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การเรียนรู้แบบบูรณาการ, ปัญญาทัศน์, ธรรมจริยาในการประกอบอาชีพ

¹ อาจารย์, โปรแกรมวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร.ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

A The Integrated Learning Process by Punnavhudhi for Occupational Dhammajariya Cultivation

Archara Pongpittaya¹

Somsuda Phupat²

ABSTRACT

The objectives of this research were to develop integrated learning process by Punnavhudhi for occupational dhammajariya cultivation and to compare occupational dhammajariya of students between ones learned by integrated learning process by Punnavhudhi and the others learned by conventional method. Therefore, this research aimed to develop desirable traits of students towards occupation after study completion. The integrated research methods used were both qualitative and quantitative.

The integrated learning process by Punnavhudhi consisted of 4 steps 1) seeking for knowledge resources – instructors and other sources which were printed matters, newspaper, documents, textbooks, videos, television programs, and internet 2) compiling of data and knowledge by intentionally learning knowledge and experiences from knowledge resources and then discussed, asked questions and expressed ideas to each others 3) analyzed, synthesized, linked up, as well as presented knowledge and concluded as concepts and 4) operated and applied the gained knowledge to solve problems, develop jobs and implement in various situations through occupational righteousness cultivation on honesty towards both study and business career. Samples used for this trial were students of Department of Business Administration, Rajabhat Phetchabun University by randomly dividing into 2 groups, 30 for each according to their learning nature by using integrated learning process by Punnavhudhi and using conventional method as a control. Tools used for collecting data were occupational dhammajariya measuring model (Pretest-Posttest Control Group Design). Measurement was done once for either pretest or posttest. Data were then analyzed by using basic statistical means and testing variation by ANCOVA.

Results showed that the integrated learning process by Punnavhudhi made students gain greater occupational dhammajariya than the ones who learned by conventional method which was statistically different at $p .05$

Keywords: integrated learning, punnavhudhi, occupational righteousness

¹ Achara Pongpittaya

² Assistant Professor Somsuda Phupat

บทนำ

ธรรมจริยากับธุรกิจเป็นสิ่งที่พูดถึงกันมานานแล้ว นักปรัชญาชาวกรีกในยุคสมัยก่อนคริสตศักราช 560 ปี ชื่อ Chilon (อ้างถึงในสมชาย และคนอื่นๆ, 2534) กล่าวไว้ว่า “พ่อค้าวานิชพึงยอมขาดทุนดีกว่าที่จะสร้างกำไรโดยทางมิชอบ เพราะการขาดทุนอาจสร้างความเจ็บปวดในระยะสั้นชั่วคราว แต่การฉ้อโกงนั้นจะมีผลกระทบตลอดไป” และการฉ้อฉลทางการเงินที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตมานั้น ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านรูปแบบหลัก เพียงแต่เปลี่ยนแปลงวิธีการฉ้อฉลไปตามยุคสมัยเท่านั้น และการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั้งในด้านการแข่งขัน เทคโนโลยี และสังคม ทำให้มีช่องโหว่ที่เปิดโอกาสให้เกิดการฉ้อฉลเพื่อสร้างผลประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรมมากขึ้น มีการหลอกลวงเงินทองของประชาชน การให้สินบน การทุจริต คอร์รัปชัน ซึ่งสาเหตุจริงใจที่สำคัญคือ ความโลภ เช่น การใส่แท่งตะกั่วเข้าไปในหัวกุ้ง เพื่อให้กุ้งมีน้ำหนักมากขึ้น โดยไม่คำนึงถึงว่าเมื่อผู้บริโภครู้ความจริงแล้วจะมีผลกระทบต่อดลาดกุ้งสด ทำให้ขายไม่ได้ เป็นต้น โดยทั่วไปในการดำเนินงานของธุรกิจนั้น จะต้องมีความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง (Stakeholders) เช่น ผู้ถือหุ้น ลูกค้า ลูกจ้าง เจ้าหนี้ และผู้เกี่ยวข้องภายนอก ได้แก่ ชุมชน คู่แข่งขัน รัฐบาลและสังคมโดยรวม ดังนั้น การนำหลักแห่งความถูกต้องมาใช้ในพฤติกรรมทางธุรกิจ จึงเป็นการจัดการธุรกิจที่คำนึงถึงธรรมจริยาเบื้องต้นและที่สุดของธรรมจริยานั้น คือ ความเชื่อถือระหว่างกัน โดยแต่ละฝ่ายจะต้องมีความเชื่อสัตย์ต่อกัน ทำให้เกิดความไว้วางใจระหว่างกัน สังคมธุรกิจจึงดำรงอยู่ได้ (นภาพร และ ศานิต , 2547 : 23) ในการประชุมเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) ครั้งที่ 32 ระหว่างวันที่ 31 มกราคม – 4 กุมภาพันธ์ 2545 ที่นิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ผู้เข้าประชุมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเกี่ยวกับปัญหาเรื่องการค้าที่เป็นธรรมจะเกิดขึ้นได้หรือไม่ในโลกที่หลายฝ่ายเห็นว่า เป็นยุคปลาใหญ่กินปลาเล็ก และมีประเด็นโต้แย้งกันว่าโดยแท้จริงแล้ว กระแสโลกาภิวัตน์และระบบการค้าเสรีเป็นตัวสร้างหรือบ่อนทำลายผลประโยชน์ของชาติและธุรกิจท้องถิ่น เนื่องจากเป็นช่องทางให้ประเทศที่ร่ำรวยเข้าไปดักดวงผลประโยชน์ แสวงหากำไรในประเทศต่างๆ และเรียกร้องให้ภาคธุรกิจและรัฐบาลช่วยกันสร้างกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีศีลธรรม และสนับสนุนให้มีการบริหารธุรกิจแบบบรรษัทภิบาล (พัฒนายุ, 2544: 87-88) ดังจะเห็นว่า สังคมสมัยใหม่ที่เจริญก้าวหน้าขึ้นมาในปัจจุบันนั้น เป็นความสำเร็จของบุคคลกลุ่มต่างๆ เช่น นักการเมือง นักธุรกิจ นักการศาสนา และนักการศึกษา เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันก็มีส่วนผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมและจิตใจของมนุษย์ให้มีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย มีทั้งความเห็นแก่ตัว ขาดความเชื่อสัตย์ สุจริต โดยเฉพาะแนวคิดในการทำธุรกิจทางตะวันตก ที่เน้นเรื่องการสร้างคามั่งคั่ง คำนึงถึงแต่ความร่ำรวยมากขึ้น จึงเป็นประเด็นว่า จะทำอย่างไรจึงจะเกิดความมั่งคั่งได้โดยมีคุณธรรม เพื่อไม่ให้ความมั่งคั่งของคนกลุ่มหนึ่งเกิดจากความล้มเหลวของคนอีกกลุ่มหนึ่ง (จินตนา, 2544: 2) อย่างไรก็ตาม โดยตัวธุรกิจเองนั้นไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีหรือขาดธรรมจริยา แต่การกระทำดังกล่าวนั้นเกิดขึ้นโดยบุคลากรขององค์กร ดังนั้นในการจัดการด้านบุคลากรขององค์กรธุรกิจ จะต้องคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสม มีหลักการและมีคุณธรรม ซึ่งจะเป็เครื่องประกันธรรมจริยาของธุรกิจที่ดีที่สุด มีการสร้างมาตรฐานด้านธรรมจริยาที่ชัดเจนแก่พนักงานทุกระดับ และสร้างตัวอย่างที่ดีในด้านธรรมจริยาของผู้นำ (สมชาย และคนอื่นๆ, 2534) ดังนั้นทุกวงการอาชีพจะต้องเรียนรู้ เพื่อปรับตัวตามโลกแห่งการทำงานยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยยังคงต้องอาศัยความขยัน อดออม อดทน และเชื่อสัตย์ต่อกันเป็นสัจธรรมและเป็นทางสู่ความสำเร็จ มิใช่หลงผิดคิด “มั่งง่าย” และ “รวยลัด” แต่ต้องรู้หลักในการหาที่พึ่งทางใจท่ามกลางความสับสนวุ่นวาย รู้จักพอในโลกแห่งวัตถุและการแข่งขัน รู้จักวิถีทางแห่งความสุขเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540: 132) โดยทุกวิชาชีพย่อมต้องมีธรรมจริยาเฉพาะของตนกำกับการประพฤติปฏิบัติการทำงานอยู่เสมอ และทุกสถาบันที่เกี่ยวข้องกับจรรยาวิชาชีพ ต้องมุ่งควบคุมมาตรฐานการปฏิบัติตนไปพร้อมกับการสร้างคุณค่าจิตใจในวิชาชีพของตนเอง ซึ่งหากองค์กรวิชาชีพใดมีบุคลากรที่มีคุณสมบัติดี มีความรู้ความสามารถเปี่ยมไปด้วยธรรมจริยา

แล้ว องค์การวิชาชีพนั้นย่อมมีความเป็นเลิศ (พระราชวรณีย์, 2527; พจน์, 2532; พูนศรี, 2538) จะเห็นได้ว่า ธรรมจริยาเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความมั่นคงให้แก่มนุษย์ ป้องกันไม่ให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้น สร้างความเป็นธรรมในสังคมและส่งผลให้ธุรกิจเอกชนรับผิดชอบต่อสังคมและมนุษยชาติ (จินตนา, 2544: 11) ในโลกปัจจุบันจึงเห็นความสำคัญของธรรมจริยา และจะต้องนำธรรมจริยามาช่วยแก้ปัญหาอย่างจริงจัง ในสาขาธุรกิจก็ต้องมีธรรมจริยาของธุรกิจ โดยมีการเปิดสอนในมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก เช่น มหาวิทยาลัย Harvard เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีการสอนธรรมจริยาธุรกิจแล้ว แต่ก็ยังพบว่าความประพฤติดีธรรมจริยาก็ยังมีต่อมาเรื่อยๆ (พระธรรมปิฎก, 2540 ก: 86-87) จากสภาพการณ์ดังกล่าว จึงเป็นประเด็นปัญหาที่ควรศึกษาว่า ในการปลูกฝังธรรมจริยานั้น ควรมีกระบวนการอย่างไร ควรปลูกฝังคุณลักษณะใดบ้าง เพื่อแก้ปัญหาวิกฤตทางธรรมจริยาในวิชาชีพธุรกิจ และการจัดกระบวนการเรียนรู้นั้นจะทำให้เกิดการเรียนรู้ธรรมจริยา หรือไม่ อย่างไร การพัฒนาหรือปลูกฝังธรรมจริยา เป็นหน้าที่หลักของสถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดในการจัดการศึกษาที่เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ทั้งนี้สถานศึกษาจะต้องดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ ให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผูกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาจะต้องมีความสามารถในการแสวงหาและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ได้ (ประนัย, 2543: 72-73) ดังนั้นการพัฒนาคนโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือ นั้น จะต้องพัฒนาในลักษณะองค์รวม คือ การพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ ความประพฤติ ให้แต่ละส่วนของร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรมนั้นสัมพันธ์เชื่อมโยง สร้างเสริมซึ่งกันและกันให้ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมที่เป็นตัวมนุษย์ทั้งหมด (พระธรรมปิฎก, 2540ข) และเพื่อให้การจัดการศึกษาเกิดการพัฒนารอบด้านสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป. : 25-34) ได้เสนอกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ และพึงประสงค์ที่ควรจัดให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อย่างน้อย 5 ลักษณะ คือ 1) การเรียนรู้ด้วยความสุข 2) การเรียนรู้จากการคิดปฏิบัติจริง 3) การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น 4) การเรียนรู้แบบองค์รวม และ 5) การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ที่ดำเนินการจัดให้กับผู้เรียนเพื่อพัฒนาธรรมจริยานั้น จึงควรเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงศาสตร์หรือเนื้อหาสาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยเน้นองค์รวมของเนื้อหาเพื่อให้เกิดความรู้ที่มีความหมาย มีความหลากหลายและสามารถและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน โดยสอดแทรกหลักคุณธรรม จริยธรรมเข้าไปในเนื้อหาสาระเชิงวิชาการของรายวิชาต่าง ๆ และใช้เทคนิคการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ ดังผลการวิจัยของสมบุรณ์และสายสุนีย์ (2544) ที่ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพและมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญเกี่ยวกับรูปแบบการปลูกฝังจริยธรรมธุรกิจแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีหลักสูตรการบริหารธุรกิจ พบว่า รูปแบบการปลูกฝังจริยธรรมแบบบูรณาการ เป็นรูปแบบการปลูกฝังที่ดีที่สุดที่ช่วยให้นักศึกษาได้รับความรู้ ทักษะ และเสริมสร้างอุปนิสัยที่ดี โดยให้ความสำคัญกับการต่อยอดความรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดจากการสังเคราะห์จากสภาพที่เป็นจริงร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถเชื่อมโยงแนวความคิดที่ได้จากการปลูกฝังอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การกำหนดเนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน การวัดผล และการกำหนดความสำเร็จ และจากการศึกษากระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา พบว่า หลักธรรมที่สามารถนำมาใช้เป็นหลักในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามทางปัญญาอย่างสอดคล้องกับจุดหมายของการจัดการศึกษา นั้นคือ หลักปัญญาพหุ (พระราชวรณีย์ ประยูร ธมมจิตโต, 2543 ; มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ประการ คือ 1) สัมปรีตสังสวะ คบคนดีเป็นสัจบุรุษ 2) สัทธัมมัสสวนะ ฟังพระสัทธรรม เอาใจ

ใช้ในการศึกษาหาความรู้ 3) โยนิโสมนสิการ คิดหาเหตุผลโดยอุกวิธี พิจารณาในใจด้วยวิธีอันแนบคาย ศึกษาถึง
ต้นเหตุ หาเหตุผล วิเคราะห์ สังเคราะห์ หาความสัมพันธ์ถึงเหตุและผล และ 4) อัมมานู อัมมปฏิบัติ ศึกษาถึง
ต้นเหตุ หาเหตุผล วิเคราะห์ สังเคราะห์ หาความสัมพันธ์ถึงเหตุและผล และจากหลักปัญญาวุฑฒิดังกล่าว สมสุตา ,
จุฬารัตน์ และ โสภณ (2543) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาโมเดลจำลองการพัฒนาการปลูกฝังจริยธรรม และได้นำหลัก
ปัญญาวุฑฒินี้เป็นหลักในการจัดกิจกรรมจริยธรรมและกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม
การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ และพัฒนาการทางจริยธรรม ผลการวิจัยพบว่า โมเดลจำลองดังกล่าวส่งผลให้ผู้เรียนมี
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านวินัยการเรียนดีขึ้น มีพฤติกรรมพื้นฐานของการอยู่
ร่วมกันในสังคมดีขึ้น และพบว่า การปลูกฝังจริยธรรมนั้น ไม่สามารถจะดำเนินการโดยเอกเทศได้ แต่จะต้องจัดโดย
บูรณาการกับกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมอื่น ๆ ของสถานศึกษาด้วย จึงจะเกิดผลสำเร็จจากแนวคิดเหตุผล
และสภาพปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมนั้น เกิดจากบุคลากรภาคเอกชนมีความ
บกพร่อง ขาดธรรมจริยาในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะด้านความซื่อสัตย์ สุจริต และมีผลทำให้ภาครัฐขาด
ธรรมจริยาในการประกอบอาชีพติดตามมา เกิดการทุจริต และคอร์รัปชั่น ดังนั้น สถาบันการศึกษาในฐานะที่เป็น
ผู้ผลิตบุคลากรสาขาวิชาชีพบริหารธุรกิจให้มีความพร้อมสำหรับการทำงานในองค์กรภาคเอกชนและภาครัฐ รวมทั้ง
สามารถเลือกประกอบอิสระของตนเอง จะต้องเร่งปลูกฝังหรือเสริมสร้างธรรมจริยาในการประกอบอาชีพแก่ผู้เรียนให้
มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้คู่คุณธรรมพร้อมจะออกไปสู่ตลาดแรงงานและเป็นคนดีของ
สังคม โดยการใช้หลักธรรม เป็นเครื่องล่อเมลาจิตใจของคนให้เกิดความดีงาม ปลูกฝังให้เกิดความรู้ ความคิด และ
แสดงพฤติกรรมธรรมจริยา มุ่งเน้นการปฏิบัติซ้ำ ๆ จนเกิดเป็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ซึ่งสถาบันการศึกษาที่ทำ
หน้าที่ในการปลูกฝังความเจริญงอกงามทางพฤติกรรมเชิงจริยธรรมธุรกิจของบุคคลให้มีความเพียบพร้อมที่จะออกสู่
ตลาดแรงงานอย่างมีคุณภาพสูงสุด คือ มหาวิทยาลัย เพราะเป็นสถาบันการศึกษาระดับสูงที่ทำหน้าที่ผลิตบุคลากรที่มี
คุณภาพทั้งในด้านการใช้สติปัญญาและการประพฤติปฏิบัติตนได้ถูกต้องเพื่อนำสังคมไปสู่สิ่งที่ดีกว่า (สมบูรณ์ และสาย
สุนีย์, 2544: 2) จึงควรศึกษาเพื่อแสวงหาคำตอบว่า “จะใช้กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญาวุฑฒิ
เพื่อปลูกฝังธรรมจริยาในการประกอบอาชีพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้หรือไม่ อย่างไร” ด้วยการวิจัยเชิงทดลองกับ
นักศึกษาสาขาวิชาชีพบริหารธุรกิจ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพฤติกรรมที่พึงประสงค์
คือ ความซื่อสัตย์ สุจริต ด้วยการบูรณาการเนื้อหาวิชาด้านการบริหารจัดการธุรกิจ หลักธรรมจริยาในการประกอบ
อาชีพและวิธีการสอนหลายวิธีตามหลักปัญญาวุฑฒิ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้คุณค่าอย่างมีเหตุผลธรรมจริยา
และแสดงพฤติกรรมธรรมจริยาที่สอดคล้องกับหลักคุณธรรม และจริยธรรมทางธุรกิจ ที่พึงชี้ถึงการมีความซื่อสัตย์
สุจริตต่องานการเรียนและการทำงานในวิชาชีพธุรกิจ ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางให้แก่ผู้สอนในสาขาวิชา
บริหารธุรกิจ สามารถนำรูปแบบกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญาวุฑฒิ ไปใช้ในการจัดการเรียนการ
สอนเพื่อปลูกฝังธรรมจริยาให้ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นบัณฑิตที่สามารถพัฒนาความรู้ ความคิด และแสดงพฤติกรรมใน
การประกอบอาชีพธุรกิจอย่างมีคุณธรรม จริยธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญาวุฑฒิเพื่อปลูกฝังธรรมจริยาในการประกอบอาชีพ
2. เพื่อเปรียบเทียบธรรมจริยาในการประกอบอาชีพระหว่างกลุ่มผู้เรียนโดยกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญาวุฑฒิ กับกลุ่มผู้เรียนตามปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อการประกอบอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษา โดยใช้การวิจัยที่บูรณาการทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 พัฒนาระบบการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญา殊ติ เพื่อปลูกฝังธรรมจริยาในการประกอบอาชีพ โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ วิธีการสอน การปลูกฝังจริยธรรมตามแนวทางพุทธศาสนาและแนวตะวันตก รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับธรรมจริยาในการประกอบอาชีพธุรกิจ นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหา กำหนดองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปัญญา殊ติที่เป็นต้นแบบ โดยบูรณาการธรรมจริยาในการประกอบอาชีพสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาของการบริหารธุรกิจและใช้วิธีการสอนหลากหลาย ผลจากการศึกษา ทำให้ได้กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญา殊ติ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการหาแหล่งความรู้ 2) ขั้นการรวบรวมความรู้ 3) ขั้นการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ความรู้ 4) การปฏิบัติ นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ส่วนธรรมจริยาในการประกอบอาชีพที่ปลูกฝังให้กับผู้เรียน มุ่งเน้นปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริต บูรณาการเข้าไปในกระบวนการเรียนรู้ โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ เป็นงานที่กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามบทบาทหน้าที่ปัจจุบันของตนเองในฐานะที่เป็นนักศึกษาเรียกว่า “งานการเรียนรู้” ประกอบด้วย การปฏิบัติตนใน 6 ด้าน ได้แก่ การเข้าชั้นเรียน การแต่งกาย การพูด การส่งงาน การสอบ และการทำงานกลุ่ม และการเตรียมตนเองเพื่อประกอบอาชีพธุรกิจในอนาคต เรียกว่า “งานธุรกิจ” ประกอบด้วย การปฏิบัติตนใน 6 ด้าน ได้แก่ การขาย การซื้อ การเงิน การโฆษณา การบัญชี และการจัดการระยะที่ 2 สร้างแบบวัดธรรมจริยาในการประกอบอาชีพ ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยและพฤติกรรมบ่งชี้ เพื่อวัดธรรมจริยาในการประกอบอาชีพด้านความซื่อสัตย์ต่องาน การเรียน 6 ด้าน และงานธุรกิจ 6 ด้าน จำนวนรวม 60 ข้อ นำไปทดลองใช้ และทดสอบค่าเชื่อมั่นของแบบวัด ได้ค่าความเชื่อมั่น = .91 ระยะที่ 3 ทดลองใช้กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญา殊ติ เพื่อปลูกฝังธรรมจริยาในการประกอบอาชีพ โดยทำการศึกษาให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาโปรแกรมวิชาการบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ซึ่งสุ่มตัวอย่างตามหมู่เรียนของนักศึกษา ได้แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน รูปแบบการทดลองเป็นแบบมีกลุ่มควบคุม และมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (Pretest-Posttest Control Group Design) ระยะเวลาการทดลอง 6 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดธรรมจริยาในการประกอบอาชีพ โดยวัดก่อนการทดลอง 1 ครั้ง และหลังการทดลอง 1 ครั้ง หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติพื้นฐาน และการทดสอบค่าความแปรปรวนร่วม (ANCOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาระบบการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญา殊ติเพื่อปลูกฝังธรรมจริยาในการประกอบอาชีพ จากผลการบันทึกการปฏิบัติตนในงานการเรียนรู้ของนักศึกษาทั้งสองกลุ่ม ระหว่างการทดลอง 6 สัปดาห์ พบว่าในแต่ละสัปดาห์ นักศึกษากลุ่มที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญา殊ติจะมีพัฒนาการของธรรมจริยาในการประกอบอาชีพเพิ่มสูงกว่ากลุ่มที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบปกติ โดยเพียงสัปดาห์ที่ 3 นักศึกษาทุกคนสามารถปฏิบัติตามกติกาที่กำหนดไว้ มีการปฏิบัติตนในระดับดีทั้ง 6 ด้าน ขณะที่นักศึกษากลุ่มปกติ มีการปฏิบัติตามกติกาทุกคนในด้านการส่งงานและการสอบในสัปดาห์ที่ 4 และปฏิบัติตามกติกาทุกคนในสัปดาห์ที่ 6 จึงสรุปได้ว่ากระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญา殊ติมีผลต่อธรรมจริยาในการประกอบอาชีพด้านการเรียนของนักศึกษา

2. เพื่อเปรียบเทียบธรรมจริยาในการประกอบอาชีพระหว่างกลุ่มผู้เรียนโดยกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญาพุทธิ กับกลุ่มผู้เรียนตามปกติ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคะแนนธรรมจริยาในการประกอบอาชีพหลังเรียนมี 2 ปัจจัย คือ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการกับคะแนนก่อนเรียน ซึ่งจากการทดสอบโดยใช้ ANCOVA มีผลการทดสอบ ดังนี้

2.1 กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการมีผลต่อธรรมจริยาในการประกอบอาชีพของผู้เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = .000$)

2.2 คะแนนก่อนเรียนมีผลต่อธรรมจริยาในการประกอบอาชีพของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = .000$) โดยกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการมีผลต่อธรรมจริยาในการประกอบอาชีพของผู้เรียน 85.3% และคะแนนก่อนเรียนมีผลต่อธรรมจริยาในการประกอบอาชีพของผู้เรียน 33.7% แสดงให้เห็นว่าคะแนนก่อนเรียนมีผลน้อยกว่ากระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการหลังจากการประมาณค่าในประชากรหลังหักอิทธิพลคะแนนก่อนเรียน (Pretest) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การประมาณค่าในประชากรหลังหักอิทธิพลคะแนนก่อนเรียน (pretest)

กระบวนการ เรียนรู้	95% ของ CI	
	Lower Bound	Upper Bound
กลุ่มปกติ	137.598	140.877
กลุ่มบูรณาการ	138.656	161.935

จากตารางพบว่า กลุ่มที่จัดกระบวนการเรียนรู้แบบปกติ มีคะแนนเฉลี่ยในการประมาณค่าในประชากรหลังหักอิทธิพลคะแนนก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด 137.598 และมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 140.877 ส่วนกลุ่มที่จัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยค่าในการประมาณค่าในประชากรหลังหักอิทธิพลคะแนนก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด 138.656 และมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 161.935 ซึ่งมากกว่าในกลุ่มที่จัดกระบวนการเรียนรู้แบบปกติจึงสรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญาพุทธิ มีผลทำให้เกิดธรรมจริยาในการประกอบอาชีพสูงกว่ากระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญาพุทธิ เป็นวิธีการที่นำมาใช้ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีธรรมจริยาในการประกอบอาชีพมากขึ้น เนื่องจากเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการวิธีการสอนที่หลากหลายมิติตามประเด็นของ What, Why, How ให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์เหตุผลเชิงลึก เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน โดยอาจารย์ผู้สอนได้ให้หลักในการคิด หลักในการวินิจฉัยพิจารณาไตร่ตรอง ชี้ให้เห็นประเด็นที่เป็นคุณ เป็นโทษที่เกิดขึ้นทั้งในระยะสั้น และระยะยาว บทลงโทษทางกฎหมาย บทลงโทษทางสังคม และทางศาสนา ซึ่งธรรมจริยานั้นเป็นการประพฤติที่ถูกต้อง เหมาะสมตามคุณธรรม จริยธรรม หรือจรรยาบรรณในวิชาชีพ ที่ต้องได้รับการฝึกฝน ส่งเสริมให้ได้กระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำ ๆ ด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ด้วยตนเองดังนั้น การเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล

ความรู้ระหว่างกัน วิพากษ์วิจารณ์ผลดี ผลเสีย มีตัวอย่างที่ดี และไม่ดีที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ให้ได้ศึกษา ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม คือ การใช้กรณีศึกษา การให้ชมภาพยนตร์-โฆษณา ข่าวสารที่เป็นตัวอย่าง การวิเคราะห์ข่าวสาร เหตุการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งการใช้บทบาทสมมติ ทำให้นักศึกษารู้จักคิด วิเคราะห์แยกประเด็นและมีความคิดสร้างสรรค์จากการระดมสมองในการทำงานได้ดียิ่งขึ้น จะให้ผลลัพธ์ที่ดีมากกว่าการสอนแบบบรรยายเป็นหลัก ช่วยให้นักศึกษาสามารถแจกแจงได้ถึงความสำคัญของการปฏิบัติอย่างมีธรรมจริยาในการประกอบอาชีพ และโทษของการทำผิด สามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์จริงในชีวิตประจำวันกับหลักธรรมจริยาในการประกอบอาชีพได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ซึ่งการได้รับการปลูกฝังโดยให้นักศึกษารู้จักแสวงหาข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ นำมาพิจารณา วิเคราะห์ ไตร่ตรอง และนำมาใช้ได้ถูกต้อง จะเป็นการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับนักศึกษาที่จะนำไปใช้ในการทำงาน การดำเนินชีวิตในทางที่ถูกที่ควร และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1.1 กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญา殊เพื่อปลูกฝังธรรมจริยาในการประกอบอาชีพให้นักศึกษา ต้องมีการบูรณาการเนื้อหาวิชา การสอดแทรกธรรมจริยาในการประกอบอาชีพ ด้วยวิธีการสอน คือ การศึกษาค้นคว้า การอธิบาย อภิปราย การใช้กรณีศึกษา การแสดงบทบาทสมมติ และสถานการณ์จำลอง ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงข้อมูลความรู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้ามา กับประสบการณ์เดิม เป็นสร้างองค์ความรู้ สามารถนำไปใช้ปฏิบัติเพื่อพัฒนางานหรือแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

1.2 องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปัญญา殊เพื่อปลูกฝังธรรมจริยาในการประกอบอาชีพให้นักศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่น ๆ แก่ผู้เรียนได้อีกทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามทางปัญญาทั้งด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านทักษะในทุกสาขาวิชาได้

2. ข้อเสนอแนะเชิงการนำไปใช้

2.1 กระบวนการเรียนรู้ตามหลักปัญญา殊มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ ซึ่งสามารถฝึกผู้เรียนมีทักษะในการหาแหล่งข้อมูล การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นหลักการ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ตามหลักวิชา

2.2 การนำกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปัญญา殊ไปใช้นั้น องค์ประกอบที่สำคัญ คือ ครูผู้สอน จะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักหาแหล่งข้อมูลที่ดี และรวบรวมข้อมูลให้เป็น เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นหลักการหรือความคิดรวบยอดให้ได้ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การวิจัยครั้งนี้ได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้หลักธรรมคือ ปัญญา殊 มาเป็นหลักในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อปลูกฝังธรรมจริยาในการประกอบอาชีพธุรกิจ ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต ในการวิจัยในครั้งต่อไป อาจปลูกฝังธรรมจริยาในการประกอบอาชีพด้านอื่น ๆ ที่เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นและสำคัญต่อการทำงานอาชีพ เช่น ด้านความรับผิดชอบ ด้านความขยันหมั่นเพียร เป็นต้น

3.2 เพื่อให้เกิดธรรมจริยาแก่สาขาวิชาอื่นๆ ด้วย จึงควรทำวิจัยเพื่อปลูกฝังธรรมจริยาในการประกอบอาชีพกับนักศึกษาสาขาวิชาชีพอื่น ๆ ด้วย เช่น สาขาอุตสาหกรรม สาขาเกษตรกรรม และสาขาคหกรรม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา บุญบงการ. 2544. **จริยธรรมทางธุรกิจ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภาพร ชันธนาภา และ ศานิต ด้านคมสกลิต. 2547. **จริยธรรมและสภาวะแวดล้อมทางธุรกิจ**.
กรุงเทพมหานคร : แมคกรอ-ฮิล/ท้อป.
- ประนัย วณิชชานนท์. 2543. **รู้คิด รู้ทัน ตามทัน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**.
กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.
- พจน์ สะเพียรชัย. 2532. **การสร้างจริยธรรมในนักศึกษา : แนวคิดเชิงนโยบาย**. เอกสารการสัมมนาการพัฒนา
จริยธรรมของเยาวชนในระดับอุดมศึกษา วันที่ 2 กันยายน 2532. นนทบุรี : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พัฒนายุ ทารส. 2544. **เวิร์ลด์ อีโคโนมิก ฟอรัม** หลากประเด็น แต่ไร้ความชัดเจน. **เนชั่นสุดสัปดาห์**. 10(11-17
กุมภาพันธ์) : 87-88.
- พูนศรี สายแก้ว. 2538. **จริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล**. **วารสารการพยาบาล โรงพยาบาล**
ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์. 10 (กันยายน-ธันวาคม) : 287-295.
- พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). 2527ก. **ค่านิยมแบบพุทธ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เทียนวรรณ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). 2540ก. **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกลด์คิมทอง.
_____. 2540ข. **การศึกษา:พัฒนาการหรือบูรณาการ**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระราชวรมนี (ประยูร ธมมจิตโต). 2543. **กระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร :
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. 2537. **พระสูตรและอรรถกถา แปล อังคุดตริณาย จตุกบาท เล่มที่ 2**. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป.. **จุดประกายการปฏิรูปการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร :
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540. **ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย :**
การฝึกฝนกาย วาจา ใจ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไอลีเดียสแควร์.
- สมบูรณ์ ปัญญาคม และสายสุนีย์ ชะเอม. 2544. **รูปแบบการปลูกฝังจริยธรรมแบบบูรณาการแก่นักศึกษา**
ระดับปริญญาตรี หลักสูตรบริหารธุรกิจ.
- สมสุตา ผู้พัฒน์ และคณะ. 2543. **รายงานการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโมเดลจำลองการปลูกฝังจริยธรรม**.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.